

MY BLÁZNI PRO KRISTA

Petr Chelčický, Spisy z Pařížského sborníku, Sbirka pramenů k náboženským dějinám 1, k vydání připravil Jaroslav Boubín, Praha: Historický ústav AV ČR, 2008, 270 stran.

Pokud se chvíli pohybujete ve skutečném, nikoli virtuálním či vědeckém parasvětě, brzy zaslechnete zdánlivě totéž, co v 15. století geniálně postihoval svérázný jihočeský zeman. Chcete-li porozumět kořenům nechuti k církvím a nenávisti ke kněžím, na kterou v české společnosti narazíte čím dál častěji, čtěte Petra Chelčického. Dozvíte se mnohem víc o samém jádru křesťanství, ale také o nesmiřitelné bohoslovecké, ale především mravní přísnosti zvláštního, samostatně uvažujícího husity.

Pokud si chcete ověřit, zda biskup Václav Malý právem vidí v husitství dějinný původ českého hrdého ateismu, který netuší, co do vakua po křesťanství vnikne (podle prof. Tomáše Halíka), opět: čtěte Chelčického.

Tak zblbující reklamou jsem velmi ublížila jedinečné příležitosti dostat se k dosud nevydaným a teologicky patrně zásadním spisům Petra Chelčického, obsaženým v tzv. Pařížském sborníku. Editor Jaroslav Boubín je v současné době nejpovolanější osobností, která mohla připravit čtenářům požitek i užitek z četby rukopisu pařížské Národní knihovny. J. Boubína známe z nedávné doby jako autora výtečné monografie *Petr Chelčický. Myslitel a reformátor* (Praha: Vyšehrad, 2005). Není to odborník ledajaký. Výtečně rozumí nejen řemeslu historika, ale v případě Chelčického i špičkového teologa, který umí postihnout i nejjemnější biblickou narážku v dobovém kontextu a přeložit ji do jazyka a situace dnešního čtenáře. Tak asi má vypadat vznešeně znějící hermeneutika.

Edice části Pařížského sborníku spisů Petra Chelčického otvírá jako první svazek Sbirku pramenů k náboženským dějinám řízenou CMS (Centrem medievistických studií) vydávanou Historickým ústavem AV ČR. Editoru jsme právě představili. Snad možno dodat, že jeho špičkovou odbornost korunuje střízlivost a skromnost. Skoro jako v pohádkách Boženy Němcové.

Pohádkové vlastnosti nemilosrdně končí, hledí-li na církev svého věku Petr Chelčický. Při pročítání jeho traktátů si dnes připadáme jako pokrytečtí, falešní církevníci, kteří si budují ideální obraz o sobě samých a své shovívavosti k jiným cestám a učením, než je sám a jediný Ježíš Kristus. Chelčický nám ten půvabný obraz dokonale rozmetá.

Editor vydává z Pařížského rukopisu jen zcela originální Chelčického traktáty, zatím vynechává jeho úpravu spisu *Řeči besední Tomáše ze Štítného*. Každý traktát výstižně charakterizuje odborně (četnost dochování, kdo a jak s ním kdy pracoval, nebo zda jde o první a jedinečné vydání) a především obsahově, tj. teologicky (s. 9–50).

„My blázni pro Krista“ je kratičkový výklad hořce ironického verše Pavlovy epistoly Korintským (1 K 4,10). Stejně jako apoštol Pavel v polovině prvního století po Kristu, je i jihočeský zeman natolik existenciálně zaujat Ježíšem Kristem a jeho příkladem dokonalé sebeoběti, že všechny kompromisy církve se světem, zcela jinak a zjištěně uvažujícím, pokládá za zradu. Proto je rád natolik odlišný od „obecného“ mínění, aby se mohl nazývat „bláznem pro Krista“ stejně jako kdysi apoštol.

Ti „moudří“ jsou církevní pragmatici, kteří rádi se světem koketují a přizpůsobují se jeho stylu myšlení i počinání. Mají „pokoj, rozkoš a čest na světě i s světem“ (s. 110).

Traktát „My blázni pro Krista“ je sice druhý nejkratší z vydávaných textů Petra Chelčického, ale dobře může sloužit jako vůdčí myšlenka všech ostatních, jimiž se teolog i laický křesťan tehdy i dnes může obohatit. Ironická štiplavost je dobrým kořením. Příkladem mu je apoštol Pavel i v otázce křtu: „Nebo neposlal mě jest Kristus křtít, ale kázati“ (s. 113–118). Stručný, zato zásadní výklad Chelčického pochopení křtu jako první svátosti na základě 1 K 1,17. Zásadní „ne“ evropské plošné christianizaci, tj. obecnému křtění dětí. Důležité je především kázání evangelia a živá víra v Ježíše Krista – křest je pouze smysly vnímatelné znamení víry. Na rodičích a kmotrech křtěného dítěte je závratná tíha odpovědnosti. Většinou netuší, k čemu se zavazují. Křest není pohanská magie. Ti kněží, kteří přistupují na poptávku povrchních žadatelů o křest dětí, jsou smrtelně ohroženi. Pomáhají zlehčování Pána Ježíše. „Protož smrt lepší dobrému knězi než takovému zavedení spomáhati“ (s. 118).

Neméně zajímavý a poprvé vydaný je Chelčického „Výklad 14. kapitoly Pavlova listu Římanům“. Obsahuje jeho nejdůkladnější analýzu otázky postů.

Vyjmenovala jsem jen malou část traktátů Pařížského sborníku – nerada bych opisovala vynikající postřehy editorových úvodních statí.

Závěrem: edice i editorovy výklady stojí za přečtení. Poznáme Petra Chelčického nejen jako myslitele středověkého, ale v mnoha ohledech současného. Je neskutečně svobodný a zároveň až neuvěřitelně sudičský. Posuďte sami.

Noemi Rejchrtová